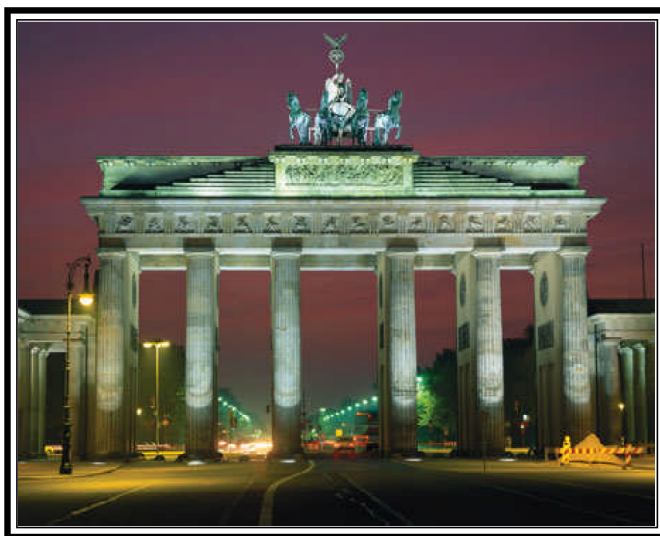

FOLKHÖGSKOLE VETERANEN

NR 1 2010

RES MED OSS TILL BERLIN I OKTOBER

Sidorna 8 – 9

Då 7 av 13 | dag 0 av 150

1875 fanns 13 folkhögskolor och sju av dem förestods av filosofie doktorer. I dag finns det 150 folkhögskolor. Förestås någon av en fil doktor? Läs Gösta Vestlund. Sidorna 4 – 5

Fler sommarkurser än någonsin?

Sommaren 2010 erbjuder folkhögskolorna fler sommarkurser än någonsin. Vad väljer du? Sidan 3

Folkhögskollärexamen ska utredas

Regeringen ser över utbildningen. Får den vara kvar? Sidorna 11 – 12

Den här tidningen är bättre i färg !

På vår hemsida www.vetfolk.dinstudio.se kan du numera ladda ner vårt medlemsblad i färg. Klicka på fliken Folkhögskoleveteranen och där finns de senaste numren tillgängliga.

FOLKHÖGSKOLE VETERANEN

MEMLEMSBLAD
FÖR FOLKHÖGSKOLANS
VETERANFÖRENING

Nummer 1
ÅRGÅNG 10
MARS 2010

MEMLEM I FÖRENINGEN BLIR DU
GENOM ATT BETALA IN MEMLEMSAVGIFTEN
F.N. 100 KRONOR PER ÅR
TILL FOLKHÖGSKOLANS VETERANFÖRENING
PLUSGIROKONTO 400 28 34 - 2
GLÖM INTE ATT ANGE NAMN OCH ADRESS

INNEHÅLL

Löpsedel	1
Lena har ordet	2
Sommarkurskatalogen	3
När akademiker tog tjänst på landet	4
Vitabergsklubben VBK	6
Kaiser Wilhelm Gedächtniskirche	8
Kom med till Berlin	9
Skriv Ditt liv	10
Folkhögskolan just nu	11

Redaktionskommitté

Egil Boräng
egil.boraeng@swipnet.se

Jörgen Hakansson
jorgenh1@telia.com

Rune Nilsson
rune.nilsson@folkbildning.net

Grafisk formgivare

Bertil Forsberg Consulting
bfgrafiskdesign@yahoo.se

ÅLDERSFASCISMEN

Gör uppror mot åldersfascismen! manar Nils Petter Sundgren i Expressen av den 14 februari. Han skriver om att Elisabet Höglund sparkats från ett tv-program för att hon är 65 år och om att han själv blivit utsatt för den vid Guldbaggegalan. Då framfördes inlägg som hade pretentioner på att vara lustiga men som bara innehöll konstaterandet att Nils Petter Sundgren är gammal. Hahahaha.

Å andra sidan noterade jag nyss positiva, rent av välvilliga, ord om äldre i pressen. Då var det goda budskapet att mödrar och döttrar, och rentav också mormödrar, kunde ha kläder ihop. Var det ett sparförslag? ”Köp ingen tröja förrän du kollat mormors garderob”? Nej, det var det motsatta: ”Se här en tröja mormor kan köpa som ni kunde ha tillsammans...”

Om min vishet alltså inte är eftertraktad så är i alla fall min plånbok det. Men det finns ju bättre plånböcker! Alla tv-kanaler gör tittarundersökningar för att få veta hur många som sett varje program, det vill säga hur många i åldern 15 – 39 år. Det är de enda som annonsörerna är intresserade av, trots att äldre personer ofta har utmärkt köpkraft (men kanske inte är så lätturade).

Etnologen Jonas Frykman skrev häromåret i Sydsvenskan om Jan Ottosson. Jan hade under trettioalet rest runt och missionerat för bastubad – resultatet var att 635 bastur byggdes, fjorton bara i Mellösa! Han var lärare på Tärna och blev 1937 rektor för Svenska gymnastikförbundets nya folkhögskola Lillsved. Skolan grundades dock med hjälp av pengar från nazismens store mecenat Carl Ernfrid Carlberg, och redan 1941 tvingades Jan Ottosson avgå. Då önskade styrelsen en mer nationellt anlagd verksamhet på Lillsved, gärna en som kunde ”tillgodose nutidens ökade krav på den manliga ungdomens soldatutbildning”.

Jan Ottosson kom sedan som rektor till frisksportrörelsens Stensund och ännu på sextioalet hade folkhögskolan glädje av hans missionsiver. Då var det den nya tanken att ordna särskilda pensionärskurser som han delade med sig av. Inte bara tanken – han anställdes som lärare och förebild också. I Kalix i Norrbotten blev jag sålunda kollega med honom och kunde se hur han under ett gymnastikpass talade om att ålder inte måste hindra rörlighet. Så visade han hur han kunde lägga foten bakom nacken. Beundrande vithåriga ”flickor och pojkar”, som han valde att säga, såg nya möjligheter öppnas.

Utanför våra gränser finns också andra värderingar. Veteranföreningens medlem Elna Hessel deltog i en resa till Tanzania för några år sedan och blev överväldigad av det gensvar hon fick när hon talade om sin ålder. Från ”That is a lot of experience” och till regelrätta applåder.

Dem instämmer vi i!

Lena Skördeman

SOMMARKURSKATALOGEN

Vilken resurs för en folkhögskoleveteran!

Det var en glädjestund att få sammanställningen över *Folkhögskolornas sommarkurser 2010*. Vilken guldgruva för en folkhögskoleveteran. 66 skolor erbjuder allt mellan en kurs, t ex Helsjöns folkhögskola, och 58 kurser som Fridhems folkhögskola. Vilka möjligheter för oss veteraner att träffas, minnas och glädjas åt att folkhögskolan lever som aldrig förr.

SOMMARENS SJÄL

Inledningen lockar:

Du kanske inte visste det men sommarens innersta väsen finns på en folkhögskola. Strax före midsommar sveper en ljummen vind in i våra gamla byggnader och stannar kvar. Bara fötter möter andra över gamla trätiljor, någonting förvandlas och ler i hemlighet. Är det du? Våra somriga kurser finns över hela Sverige, från Skånes sydspets till midnattssolens land.

Så vad ska jag välja? Enklast att börja med att välja bort. Jag ska inte *Oljemåla* på Axevalla, *Väva* på Billströmska, *Liesmida* på Bäckedal, *Tälja i färskt trä* på Fornby eller *Hantera min vardagsteknik* på Grimslöv. *Värmländska författare* på Molkom känns lockande liksom *Evert Taube och Bohuslän* på Nordiska i Kungälv. *Digital fotovecka* på Hållands borde jag kanske välja men så nyttig vill jag inte vara. *Pilgrimsvecka* på Hållands folkhögskola vore kanske något liksom *Natur- och kulturkurs i fjällen* som ordnas av halländska Karineberg. Nej det går inte. Den kursen är *för dig som är singel* och det är inte jag.

Det får bli Skåne

Nej det får bli sommar i Skåne så jag kan minnas den där sommaren på 60-talet när jag vikarierade för Gary Engman på Sveriges Radio. Hade det lite svårt med skånskan och en dag intervjuade jag en möllabyggare utan att begripa ett enda ord av vad han sa. Men det blev ett bra inslag sade de andra.

Börjar med att kolla vad Fridhem erbjuder:

SKÅNSKA SLOTT

Du besöker kända skånska slott men gör också nedslag i slott som är mindre kända och stängda för allmänheten. En utflyktkurs om slottens kulturhistoria, arkitektur och trädgårdarnas anläggning.

Kollar vidare med Furuboda:

MIDSOMMARTRADITIONER

En vecka om svenskt midsommarfirande. Traditionen kring midsommarfirandet, maten, musiken och midsommarnattens magi. Midsommarfest och utfärd när Skåne står som mest i blom ingår.

Båda låter lockande men jag letar vidare till

SINNENAS ÖSTERLEN

Tillsammans i ett lugnt tempo gör vi dagsturer till Österlens smultronställen. Vi upplever stränder, bokskog, slott, fiskelägen och känner historiens vingslag, Vi bor bekvämt och äter gott.

Det låter riktigt bra så det får bli Österlen veckan före midsommar. Vill du också ta del av det rika utbudet sommarkurser så ring FIN 08-796 00 50.

Rune Nilsson

PS. Jag ska ju vara med på en kurs till – min egen. *Kulturvecka med internationella danser* på Tollare. Det blir sjuttonde året i rad. Vill du vara med?

När akademiker tog tjänst på landet

År 1842 beslöt Sveriges riksdag efter många utredningsturer och mycken vanda att folk-skolor skulle inrättas för alla barn i landet. Det var ett historiskt beslut och många glädde sig. På en del platser var man t o m före sin tid. Andra protesterade. De behövde barnen i hemmet och på jordbruket och början blev trög. Mer eller mindre engagerade kommunal-män skulle ordna lokaler, kunniga lärare och nödvändiga hjälpmedel. I städer och tätorter gick det väl hyggligt, men ute i byarna kärvade det. I min lilla by i Gagnef byggdes skolhuset först 27 år efter beslutet. Lärare och elever fick tidigare hålla till i obebodda hus eller i någon bondgård, där alla vanliga göromål hade företräde. Som lärare tjänstgjorde i flera fall äldre, intresserade kvinnor, gammeljantor, och en korpral. Den första läraren i den nybyggda byskolan, Klockar Per Olsson, hade vuxit upp i byn och genomgått en utbildning på sammanlagt nio (!) veckor. Så förhöll det sig på många platser i landsorten.

1875 fanns 13 folkhögskolor och sju av dem förestods av filosofie doktorer

Vid den tiden, i senare delen av 1800-talet, startade flera folkhögskolor, alla på landsbygden utom Hvilan som ligger nära Malmö. Men det var inga gammeljantor eller korpraler som anställdes för undervisningen. I Hvilan blev docenten i geologi vid Lunds universitet, Leonard Holmström, föreståndare. Han skulle genom sin kunnighet och sitt ledarskap sätta sin prägel på den svenska folkhögskolan i fyra decennier. Önnestad startade ungefär samtidigt. Där utsågs Anders Norblad till föreståndare. Han hade folkskolläraryxamen och hade dessutom studerat vid Uppsala universitet och Stockholms Tekniska institut. Vid den tredje av premiärskolorna Herrestad (senare Lunnevad) valdes fil dr och journalisten O W Ålund till rektor. Ett år senare efterträddes han av fil dr P A Gödeke. Ansvarig för Bräkne-Hoby blev fil dr G A Magnusson och för Katrineberg fil dr J E Strandmark. Och flera följde. År 1875 fanns 13 folkhögskolor och sju av dem förestods av filosofie doktorer. År 1920 var antalet tio. 1966 fanns bara två och nu så vitt jag vet ingen. (svensk folkhögskola 100 år, del III).

Skolorna anställde mycket kvalificerade lärare

Samtidigt anställde skolorna mycket kvalificerade lärare, flera med magister- eller kandidatexamen och efter hand ett antal agronomer, som förestod den expanderande lantbruksundervisningen. År 1920 registrerades 5 licentiat, 1 magister och 21 kandidater. 1966 var antalet respektive 8, 28 och 48.

Torrt kunde det nog bli ibland och högtsvävande

Nu skulle dessa lärda herrar – för det var bara män – undervisa ungdomar från bondehem i trakten. Ungdomar som kanske gått några dagar i veckan i skola under fyra-fem år. Tala om kunskapslyft! Det blev mest föreläsningar, så som pedagogerna lärt sig vid de ärevördiga universiteterna. Ett privilegium, som dittills endast vederfarits barn från väletablerade grupper i katedralskolor och läroverk. Undra på att illasinnat folk ironiserade om folkhögskola.

De vidgade horisonterna

En del lärdom föll på hälleberget, men mycket kom i mottaglig jord. Jag minns ju själv hur horisonten vidgades i Sigtuna folkhögskola av Gertrud Auléns litteratur-exposéer, Mårten Fryklunds utblickar över internationell politik och Manfred Björkquists fascinerande meditationer i filosofi – ja, just meditationer. Världen förändrades och vi unga med den! Och kanske var detta folkhögskolans särskilda särmärke – de vidgade horisonterna! Torrt kunde det nog bli ibland och högtsvävande. Svensk folkhögskola var mer nyttoinriktad än den danska, sades det, men inte bara det. Då glömmen man horisonterna! Man kanske kan kalla det vår grundtvigianism? Grundtvigs levande ord skulle först långt in på 1870-talet inspirera en del svenska folkhögskolor, dock inte många.

Men tillsammans med de lärda föreläsningarna visade skolorna upp en variationsrik pedagogik – förbluffande för den tiden! Teori och praktik gick ofta hand i hand. Gödsellära i kemin och lantmäteri i geometrin t ex. Dessutom fylldes många blåpärnade matteböcker med tal om smörpriser och grammatikens verb och adverb

snurrade intensivt i de unga hjärnorna. Det var ju grunden till modersmålet, vår andes stämma i världen. Så till allt detta aktivitetspedagogik långt före John Deways learning by doing - de fingerade kommunalstämmorna! Undra på att den unga eleven på Bie folkhögskola (senare Åsa) skrev entusiastiskt i ett brev hem till föräldrarna: *Här får man bland annat lära sig tala på rak arm!*

Fjäder i hatten

Det var naturligtvis också en fjäder i hatten för orter som Önnestad och Bräkne-Hoby att ha en läroanstalt med både doktorer och magistrar. Förebilden för den gamla folkhögskolan var den goda bondefamiljen med husfadern (i en del fall husmodern) som hierarkins välsinnade ledargestalt och de lärda pedagogerna passade väl in i det mönstret. De blev ansedda och respekterade kulturbärare med självklar pondus. Därför kom samspelet mellan dem och styrelserna med framstående bönder och en del myndiga adelsmän att i regel fungera väl till ömsesidig båtnad.

Men i Herrestad skar det sig. Där hade man som nämnts anställt fil dr O W Ålund som rektor. Han hade genom artiklar i Aftonbladet gjort den danska folkhögskolan känd i varje fall i

De blev ansedda och respekterade kulturbärare med självklar pondus

pedagogiskt intresserade kretsar. Han utvecklade därför undervisningen inspirerad av intrycket från de danska folkhögskolor han hade besökt. Men styrelsen delade inte hans uppfattning och han fick enligt efterträdaren Gödeke respass för att han infört det levande ordet och andra Grundtvigska påfund. Gödeke var själv mycket kritisk till de grundtvigska folkhögskolorna i Danmark.

Spännvidden var från början stor i folkhögskolan från horisontvidgande föredrag till envis kamp med trassliga bisatser och ännu trassligare propositionsordningar. Den spännvidden gav anslaget och förblev kännemärket, givetvis med stora variationer från tid till tid och från skola till skola. Ett kännemärke sannolikt länge unikt utom i våra nordiska grannländer. Kring sekelskiftet skulle professorer särskilt i Lund men också vid de andra akademiska lärosätena engagera sig med föreläsningar för allmänheten runt om i landet. Så började det. Den akademiska klosterepoken var till ända.

Gösta Vestlund

Anna Rydstedt-sällskapet

Ölänningen Anna Rydstedt från Ventlinge bedrev akademiska studier i Lund, gjorde intåg i folkhögskolevärlden med sommarinsatser på Hilleröds folkhögskola i Danmark. Hon kom till Eslövs folkhögskola med vinterkursen 1956-57 samtidigt som jag blev timplärare där. Båda undervisade vi i svenska. Anna Rydstedt lämnade skolan 1965 för Västerbergs folkhögskola ett år och därefter Birkagårdens folkhögskola i Stockholm 1966-80.

I föl bildades Anna Rydstedt-sällskapet som har en egen hemsida. Ordförande är en systerdotter till Anna Rydstedt, Viktoria Bengtsdotter-Katz i Göteborg. Två utmärkta biografier har redan skrivits om Anna: Jan Olov Ullén: *Kära, kära verklighet*. En bok om Anna Rydstedt, Uddevalla 2000.

Dessutom har det kommit en mycket uppmärksammad doktorsavhandling, Anna Smedberg-Bondesson: *Anna i världen*, Lund 2004. Och nu har vi på Eslövs folkhögskola och Eslövs föreläsningsförening (grundad 1888!) tagit initiativet till en offentlig föreläsning av Anna Smedberg-Bondesson med titeln *Anna i världen*. Alla folkhögskoleveteraner är hjärtligt välkomna vid detta tillfälle, liksom sällskapets medlemmar.

Måndag 26 april kl. 19.00 på Eslövs folkhögskola

Ingen entréavgift tages ut. Det är bara att komma!

Undrar Du över något?

Ring mig, Kjell Petersson 0413-12958

Vitabergsklubben, VBK

Under tio år, 1945 – 55 fanns på Södermalm i Stockholm en mycket aktiv ungdomsklubb **Vitabergsklubben**. Marianne Marcusdotter, vår förenings ordförande under tio år, var en aktiv medlem. Några av medlemmarna har träffats efter 60 år för att skriva och ge ut boken *Vitabergsklubben En del av Södermalms kulturhistoria*. "Jag blev ateist, pacifist, socialist och internationalist" skriver en av dem och det gällde de flesta av oss som deltog, skriver hon och berättar om klubben.

Per Anders Fogelström med vänner bildade VBK

Kyrkan hade samlat ungar från barnrika familjer i Sofia församling till aktiviteter som pingis, luffarschack, dragkamp osv i Sofia Småklubbar. Per Anders Fogelström, Paff, var en av ledarna. Han och några av ledarna bildade Vitabergsklubben för de grabbar som fyllt femton. Klubben skapades och formades av ungdomar från små förhållanden och en liten grupp något äldre. De utvecklade gemensamt klubbens verksamhet – ledorden var medvetenhet och gemenskap. Målparagrafen löd: *Föreningens uppgift är att bevara det mänskliga inom människan och befärma hennes utveckling till en individuell personlighet i en levande gemenskap*. Medlemmarna var medbestämmande, medansvariga och medskapande. Flickor kom med nästan från början.

Slumpen förde mig in i VBK

Jag blev medlem av en slump. Sommaren 1952 träffade jag Janne på Ingarö där vi hade vårt sommarhus och han tog med mig till VBK. Där mötte jag Samme, vi hittade varann direkt, gick tillsammans på VBKs möten och flyttade ihop. Jag trivdes omedelbart. Där fanns en otvungen och frigjord stämning, det var högt i tak, alla var lika mycket värda och det fanns en motvilja mot överhet och förtryck. Jag hade med mig kärleken till litteraturen hemifrån men i VBK gav vi oss i kast med den nyaste poesin, ex Gunnar Ekelöf.

Ceders

Mycket viktigt var Ceders kafé i Vitabergsparken, ett sommarkafé som VBK från 1946 fick husera i mot att de skötte huset. De satte genast i gång med att snickra och måla under ledning av dem som hade mest kunskaper.

Ceders från väster
Teckning av Sture Öberg

"Under arbetet utvecklades en stark kompisanda och samhörighet där vi alla kände oss delaktiga. Vi hade lyckats göra något bra." Men på vintern var där kallt. De som hade ansvaret för kvällens aktivitet fick börja elda redan på morgonen innan de gick till jobbet och sedan brassa på före mötet i den gamla järnkaminen. Man värmdes tegelstenar på gaslågorna i köket för att få upp värmen och måste ha ytterkläder och pjäxor på sig inne. VBK fick nyttja Ceders gratis i fem år.

Verksamheten

Ungdomarna i VBK ordnade en stor mängd aktiviteter som pågick alla veckans dagar. I Aktuella cirkeln diskuterades allt som rörde sig i tiden: reklam, vapenvägran, konst, film, idrott. En rad kulturpersonligheter inbjöds som Astrid Lindgren, Barbro Alving, Holger Blom, Lage Lindell, Birger Vikström, Elise Ottesen-Jensen, Skå-Gustaf Jonsson, Torsten Tegnér. Birgit Åkesson dansade. Totalt besöktes VBK av uppåt femtio etablerade och välkända personer inom kultur och politik. Ingen fick betalt för sitt framträdande.

Många var intresserade av teater och bildade en teatercirkel som övade in teaterpjäser. Det fanns en livlig musikaktivitet med en musikcirkel där jag var med. Jag fick i uppgift att introducera en kompositör och sedan spela en grammofonskiva. Jag var helt vilsen och nervös, jag hade aldrig framträtt inför andra. Då fick jag hjälp av en kamrat som talade om hur jag skulle göra. Många spelade instrument och det var en livlig musikverksamhet. Flera orkestrar bildades

och spelade jazz och dansmusik på danskvällarna. Rune Thorsell spelade på det piano som hade införskaffats. Han gick Borgarskolans pianopedagoglinje och verkade sedan tillsammans med sin hustru i trettio år på Framnäs folkhögskola.

Mest namnkunnig blev cirkeln *Målare och poeter*. Den var livskraftig, gruppen växte och ungdomarna gav ut boken "Målare och poeter" med dikter och teckningar. Den trycktes i 300 ex och ligger nu med som faksimil i vår bok. VBK var en plantskola för ungdomar med konstnärlig begåvning. Inte mindre än fem av dem kom in på "Mejan", Konstakademien: Hasse Fog (senare professor), Björn Lindroth, Bo Ahlsén, Stig Claesson (Slas) och Sigurd Samuelsson. VBK gav också ut en tidning, Utropstecknet, åren 1946 – 51, totalt 30 nummer. Årsmötet utsåg redaktör och redaktionsmedlemmar. Medlemmarna skrev noveller och reseberättelser, dikter och debattinlägg. Allt illustrerades med teckningar. Tidningen blev viktig för verksamheten.

Jämställdheten

1949 skrevs in i stadgarna att av styrelsens nio medlemmar skulle minst två vara flickor. Flickorna var med och tog ansvar inom all verksamhet. Jämställdheten var princip i VBK. Några flickor tyckte att pojkarna var nedlåtande mot flickorna och tog upp en diskussion om kvinnors och mäns roller. VBK blev en övning i självförtroende för flickorna. Revolutionerande på den tiden var att även flickorna fick bjuda upp på danskvällarna efter förslag från en av flickorna.

VBKs verksamhet blev känd och omtalad. Tidningarna skrev om den och flera radioprogram spelades in. På torsdagskvällarnas öppna verksamhet med debatter eller dans kom många utomstående. Men mot mitten av 1950-talet hade de som varit med från början skaffat familj och kommit in i yrkeslivet. Inga nya ungdomar ville ta över. 1955 upplöstes klubben.

När den lilla skaran VBK-are nu träffats igen märker vi att vi fortfarande har gemensamma värderingar i botten och att Slas' förslag till programförklaring finns i djupet av våra hjärtan: "Manifestet blev aldrig skrivet fast många försökte. Programmet bestod inte av stolta punkter, det fanns bara PROGRAM MÄNNISKAN – och det stod inte ens tryckt."

Marianne Marcusdotter – VBK-are

Boken finns att köpa på Stockholms Stadsmuseum och i alla bokhandlar på Söder i Stockholm. Pris ca 70 kronor. Eller ring Marianne 08-641 53 31, e-post marcusdotter@gmail.com

Vita Bergens gamla kåkar och Sofia kyrka

Sture Öberg tecknade 1947

VBK var folkbildning

När vi arbetade med boken gick det upp för mig att VBK:s målsättning och verksamhet präglades av folkbildningens alla kännetecken: Där skedde ett fritt kunskapssökande och självständigt tänkande utan statlig eller annan styrning. Det var en fri och frivillig verksamhet där medlemmarna tog eget ansvar för sökandet efter kunskap och för den personliga utvecklingen efter egna behov. Kunskaperna ledde till bildning och klokhet. Medlemmarna arbetade tillsammans och utvecklade en stark värdegemenskap. I arbetet utvecklades demokrati, öppenhet, tolerans, respekt för oliktankande och solidaritet. Ungdomarna skrev gemensamt reglerna i en kollektiv process. Verksamheten var kreativ och skapande. Medlemmarna utvecklade medvetenhet om företeelser i samhället, politiken och kulturen. De tog ställning i samhällsfrågor och sökte förändra samhället. Varje medlem utvecklade också sig själv som individ. Hela verksamheten motverkade passivitet och kulturens kommersialisering. Metoderna som användes i kunskapssökandet och studierna präglades av folkbildningens människosyn.

Kaiser Wilhelm Gedächtniskirche

KOM MED TILL BERLIN

Folkhögskolans veteranförening i samverkan med Tollare folkhögskola Studieresa till Berlin 4 – 7 oktober 2010

En resa till Berlin betyder en resa i vår explosiva historia. Ingenstans i Europa har våra gemensamma öden påverkats som i den politiska utvecklingen i Tyskland och dess huvudstad Berlin. Från kejsardöme, Weimarrepublik, Nazism, Kommunism, revolutionen 1989 till dagens situation. På vår resa ska vi orientera oss i denna turbulenta utveckling.

PROGRAM

4 oktober

Fm Avfärd från Stockholm/Göteborg/Köpenhamn
Em Stadsvandring centrala delarna
Riksdagen, Brandenburger Tor, Minnesmonumentet över de judiska offren för nazismens brott, Unter den Linden, Gendarmenmarkt, Operan, Humboldt-universitetet, Alexanderplatz
Judiska kvarteren
Ev opera eller konsert (beroende på repertoar)

5 oktober

Fm Karl Marxalle, Stasimuseet (3.50 euro) Treptower Park –
minnesmonumentet över de sovjetiska offren under andra världskriget
Ev opera eller konsert (beroende på repertoar)

6 oktober

Fm Konzentrationslägret Sachsenhausen Potsdamer Platz
Ev opera eller konsert (Beroende på repertoar)

7 oktober

Fm Murmuseet
Kväll Kväll Hemfärd

*Vi besöker också någon institution för folkbildning
(folkhögskola eller motsvarande).*

Förseminarium på Tollare folkhögskola någon vecka före avresan bestående av:

1. Tysklands utveckling
2. Baserat på dagsprogrammet går vi igenom Berlins historia

Pris: c:a 3.000:- (i dubbelrum), 3.800:- (i enkelrum) Totalt inkl frukost
dagens priser från Stockholm, liknande priser från Göteborg eller Köpenhamn.

Specifikation:

Flygpris: c:a 1.200:-. **Dagens pris.** Priserna är beroende av när bokningen kan göras.
Kan således förändras.

Enkelrum c:a 815:-/p.p/natt. Trestjärnigt centralt beläget. Dubbelrum c:a 505:-/p p/natt.

Sammanlagt 3 nätter. **OBS! Dagens priser.** Tillägg ev. entreer och lokaltrafik
(22.90 euro tredygnskort för alla färdmedel) Information och anmälan senast den 16 april
till paul.reichberg@folkbildning.net tillika Färdledare Tel. 070 - 673 85 64

**Beroende på antalet deltagare lämnas meddelande om när betalning ska göras
på Veteranföreningens plusgirokonto 400 28 34 – 2**

SKRIV DITT LIV

Ge ut en egen bok till barn och barnbarn

När jag var barn..." Hur många gånger har du inte börjat en mening så? Och hur många gånger har du inte fått höra att du faktiskt redan berättat det där om hur du klättrade upp på stenen eller blev inlåst på dasset minst hundra gånger tidigare? Dagens program tar reda på varför vi har ett så stort behov av att berätta om det som hände för länge sedan, och vad barndomen betyder för oss som vuxna. På kursen "Skriv ditt liv" samlas personer som vill se tillbaka på livet och dokumentera vad som hände förr, kanske för att spara till barn och barnbarn, eller för att lära känna sitt unga jag på nytt.

Texten ovan är hämtad från Sveriges Radios hemsida, programmet *Kropp och själ*. Skriv ditt liv är en kurs på Tollare folkhögskola. En kurs varar en termin och deltagarna träffas en dag i veckan. Nu pågår den tredje kursen och den fjärde kursen börjar till hösten. Radioprogrammet sändes den 23 februari 2010. Det går att lyssna på programmet efteråt. www.sr.se.

Ge ut en egen bok

Många deltagare vill samla sina minnen i en bok till barn och barnbarn. Tack vare digitaltryck (kallas också Print-on-demand) kan man trycka en bok i så liten upplaga som 30 ex. Digitaltryck har lägre startkostnader. Därför kan man trycka i så små upplagor. Man kan också snabbt och enkelt göra efterbeställningar.

Det blir billigast om man själv gör sidbrytning och omslag och lämnar in färdiga original som

PDF-filer. Man kan få vilket format man vill upp till A4. Bra format är 146 x 206 mm. Tryckerierna kan också hjälpa till med layout och originalarbete.

Två exempel

Flera av tollaredeltagarna har anlitat Författarnas Bokmaskin i Stockholm. Jag tar två exempel. Båda har lämnat manus i A4 samt en bunt bilder. Bokmaskinen har layoutat och gjort tryckfärdiga original. Författarna har korrekturläst. Inlagan är tryckt i svartvitt och omslaget i färg. Upplaga 30 exemplar. Färdigt format A5. Båda är mycket nöjda med sina böcker och den snabba hjälp de fått av tryckeriet.

Exempel 1: Boken blev 234 sidor med text och bilder. Den kostade 7.560 kr inkl moms. Det blir 252 kr per bok. Vid en efterbeställning blir priset c 100 kr per exemplar.

Exempel 2: Den här boken blev 132 sidor. Den kostade 5.500 kr inkl moms. Priset per bok blev 184 kr. Vid en efterbeställning skulle priset bli c 70 kr per exemplar.

Hitta ett tryckeri nära Dig

Allt fler tryckerier satsar på digitaltryck. Det är enklast om man hittar något i sin närhet. Här är några exempel:

www.atremi.se Tfn 0142 - 171 00

www.bokmaskinen.se Tfn 08 - 785 03 85

www.instantbook.se Tfn 08 - 651 39 70

www.ivisby.se Tfn 0498 - 25 77 70

Rune Nilsson

Regionalträff på Eslövs folkhögskola den 27 april

- Kl. 10.00** Välkomstkaffe
- Kl. 10.30** Nuvarande rektor Bengt Åke Waldemarsson funderar tillsammans med oss kring skillnader och likheter mellan folkhögskola, gymnasium, komvux och det senaste yrkeshögskola. Bengt Åke har varit rektor i alla utbildningsformerna. Unikt?
- Kl. 13.00** Musikallinjen på skolan underhåller med en egenhändigt skriven musikal. Namnet på musikalen är ännu okänt.
- Kl. 15.00** Avslutning, ev med rundvandring i centrala Eslöv, tex besök på Medborgarhuset (K-märkt, arkitekt Hans Asplund)

Anmälan senast 17 april till Eslövs folkhögskola eller till Kjell Petersson, som också svarar på frågor. Adress: Utvägen 1d, 24131 Eslöv, tfn 0413 - 12 958

FOLKHÖGSKOLAN JUST NU

Folkhögskollärarexamen ska utredas i särskild ordning!

Nu börjar det hända saker! Jag skrev förra gången om att en utredning föreslagit att folkhögskollärarexamen skulle avskaffas och ersättas med en profilering inom ämneslärodbildningen. Nu har en rad remissinstanser yttrat sig, inte avvisande till att utbildningen görs mer kvalificerad men oroade av att den specifika folkbildningsprofilen inte tas tillvara. Folkhögskollärodbildningen måste ha utrymme för folkbildningens idétradition, metodik och samhällliga roll, och det är viktigt att tillträdeskraven till utbildningen ges en maximal flexibilitet, säger remissinstanser som SFHL, FBR, LR, TCO.

Och regeringen lyssnar och går emot utredningen. Man analyserar skillnaderna mellan folkbildning och skolväsendet i övrigt och finner, inte oväntat för oss, att den stora variationen i kursutbudet gör folkhögskolans lärarkår mycket mångfacetterad och behovet av lärarkompetens därmed mycket skiftande. Detsamma gäller studieförbundens cirkelledare.

Jag citerar direkt ur regeringens yttrande: "Regeringen anser att folkhögskolorna har en speciell ställning och en viktig roll att fylla i det svenska utbildningsväsendet. Den stora variation som finns inom folkhögskolans utbildningar gör det dock svårt att identifiera folkhögskolläraarnas kompetensbehov. Regeringen anser därför inte att folkhögskollärarexamen kan avskaffas och ersättas med en profilering av ämneslärodbildningen utan föregående konsekvensanalys. Regeringen har för avsikt att se över folkhögskollärarexamen i särskild ordning och klargöra hur man på bästa sätt tillgodoser de behov som finns inom folkhögskolorna och folkbildningen i stort."

Utbildningspolitikens starka markering av profilering och en mångfald av utbildningsanordnare har kanske stärkt folkhögskolans ställning när allt kommer omkring.

Nu får vi bara hoppas att konsekvensanalysen ger en ännu tydligare vink om att allt inte passar in i samma mall utan utvecklas bäst i egen tappning!

Lärarnas historia – ny webbplats på TAM

Känner ni till TAM- Arkiv? TAM står för tjänstemännens arkiv och museum. TAM förvarar och

organiserar tjänstemannaorganisationernas arkiv i speciell arkivmiljö där dokument bevaras på ett hållbart sätt. SFHL är en av medlemsorganisationerna och har därmed ett antal hyllmeter till förfogande för sina samlingar. Det gäller alla sorts dokument, protokoll, verksamhetsberättelser, fotoalbum, brevsamlingar mm. Och naturligtvis finns Tidskriften Folkhögskolan från nr 1 1920 till dagens nr på våra hyllor. Ganska komplett, tror jag, Där ryms också ett antal relevanta böcker som berör organisationens historia, som t.ex. Veteranföreningens tre band med Folkhögskoleminnen. Men här finns inte bara SFHLs material utan också nästan alla folkhögskolors verksamhetsberättelser från 1868 och hundra år framåt. Det var nämligen SFHL som arkiverade dessa en gång i tiden.

På TAM finns ett antal arkivarier och assistenter som sköter arkivet och också tar emot forskare och grupper för studiebesök. Så ni är välkomna dit om ni vill läsa i eller börja forska med hjälp av allt material som finns!

Jag har under de tre senaste åren varit SFHL-representant i ett lärarprojekt, som avser att lägga ut just lärarnas historia på webben. Tre grupper har arbetat med projektet. SFHLs ordförande Ebbe Andersson har suttit med i styrgruppen tillsammans med ordförandena för de andra lärarförbunden, Lärarförbundet och LR. Sedan är det en webbgrupp, som designat själva webbsidan, skapat databaser och skannat in en massa material. Så är det då min arbetsgrupp som sysslat med innehåll och inriktning. Vi har varit fyra veteraner, tidigare aktiva på förbunds nivå i respektive förbund, samt fyra professorer i historia och i pedagogik. Vi har träffats regelbundet och diskuterat utbildningshistoria och våra egna erfarenheter och synpunkter på vad som ska lyftas fram och beskrivas, och på vilket sätt. Det som ska speglas på webbsidan är skolformernas historia och utveckling ur ett lärarperspektiv. Helst ska det finnas en koppling till det material som finns på TAM och locka till forskning. Vi har också skrivit en del texter själva som ska publiceras på webbsidan, och också anlitat andra skribenter. Lena Skördeman har varit en sådan. Det finns ju också en del dokumentation om

folkhögskolan och dess lärare som inte SFHL har hand om, som vi har försökt få till TAM. Vi har lyckats komplettera med en del sådant, tyvärr inte allt, T.ex. hade det varit bra med lite mer källmaterial om just folkhögskolläraryrket och hur det kom till.

Och nu börjar projektet bli färdigt. Tanken är förstås att materialet kan förnyas och det ska gå att lägga till fler texter och ljud- och bild-material även senare, men nu är det snart dags för det högtidliga öppnandet. Det har varit mycket intressant att vara med, även om det tagit en hel del tid. Folkhögskolan får sin egen plats parallellt med den offentliga skolan. Webbsidan kommer att öppna 10 mars, och vi hoppas nu att lärare och lärarkandidater ska hitta dit och upptäcka lärarnas historia, inklusive folkhögskolan och dess lärare.

TAM-Arkiv finns på Grindstuvägen 48-50 i Bromma, med Alvik som närmsta T-banestation.
Tel. 08- 54 54 15 60, tam-arkiv@tam-arkiv.se

Kerstin Mustel

Alla är välkomna den 14 april !

I förra numret av medlemsbladet berättade vi att vi är välkomna till Botkyrka folkhögskola den 14 april för en studiedag. Skolan ägs av en skolförening med tre syrisk-ortodoxa församlingar samt Hallundakyrkans församling och Tumba missionsförsamling.

Verksamheten är starkt lokalt förankrad. Kvinnokursen är till för kvinnor med annat modersmål än svenska.

Tunnelbana 13 går på en dryg halvtimme från T-centralen till Hallunda (destination Norsborg). En utförlig vägbeskrivning på skolans hemsida botkyrkafolkhogskola.org förklarar sista biten.

- Kl. 10.00** Samling och kaffe
Kl. 10.30 Studierektor Pär Götefelt: En bygdeskola i förorten. Om samverkan mellan olika aktörer. Rundvandring på och kring skolan.
Kl. 12.00 LUNCH
Kl. 13.00 Rektor Olle Pilsäter: Vilka folkhögskolor får finnas? Om den lilla folkhögskolans överlevnad.
Kl. 15.00 Kaffe och avslutning

Kaffe, lunch och kaffe kostar 100 kronor. Anmäl dig till "HJÖS-gruppen": Berit Forsberg berit_f@telia.com, 019-36 46 50, Jörgen Håkansson, jorgenh1@telia.com, 018-35 55 34, eller Lena Skördeman, lens@skordeman.com, 0140-400 05, **senast 31 mars!**

VI VILL BLI FLER !

Du som är medlem i Folkhögskolans Veteranförening träffar säkert flera av dina arbetskamrater som inte är det: Varför inte uppmuntra dem att komma med! Information och anmälan till Lena Skördeman Torpa, 573 94 Tranås, tel 0140-40005, e-post lens@skordeman.com eller Jörgen Håkansson Skutåvägen 4, 740 22 Bälinge, tel 018-355534, e-post jorgenh1@telia.com

49 MEDLEMMAR

har inte betalat sin medlemsavgift för 2010

Är du en av dem? Sätt in 100 kr på plusgiro 400 28 34-2